

3 кылааска саха тылыгар ытыллар бэрэбиэркэлиир үлэлэр.

«Дорҕоон уонна буукуба»

1. Текси сыһыата суох уһул. Иккис этииттэн туһааны уонна кэпсиирэни булан аннынан тарт
Бу суол алааска тириэрдэр. Алааска күрүөлээх оттор тураллар. Манна ыал суох. Арай эргэ өтөх көстөр. Күрүө, дьиэ онно эрэ хаалбыт.
 2. Бэриллибит тыллары буукубанан, дорҕоонунан ырыт.
Күрүөлээх, хаалбыт
 3. Бэриллибит тыллар аһаҕас дорҕооннорун уһатан суруй
Атах - _____ турар - _____
 4. Бэриллибит тыллартан сэргэстэспит бүтэй дорҕоонноох тылы булан уһул.
Кыраһа, айылҕа, халлаан
 5. Бэриллибит тыллартан дифтоннаах тылы булан уһул.
Сүрэх, күөрчэх, күүстээх
- 6* Оттуурга туттуллар билэр тэриллэр ааттарын суруй.

«Аат тыл»

1. Текси аах онтон уһул. Аат тыллары (а.т.) бэлиэтээ.
Көмүс күһүн тийэн кэллэ. От – мас хагдарыйбыт. Тыа ыраахтан саһаран көстөр. Алааска кэбиһиилэх оттор көстөллөр. Сотору көтөрдөр собуруу барыахтара.
2. Ыйытыынан сирдэтэн көппүт аат тыллары туруоран уһул.
(Ким?) сүүрэр. (Туох?) көстөр. (Тугу?) ылла. (Кимниин?) айанныыр.
3. Аат тыл олоҕун, сыһыарыытын бул.
Оттор, саалаах, күһүнгү, куобахчаан.
4. Бэриллибит этиини уһул. Этии тутуах чилиэннэрин аннынан тарт.
Өрөбүл күн оҕолор таһырдыа оонньуулар.
5. *Ырыа – тойук* диэн паараласпыт аат тылынан этиитэ толкуйдаан суруй.

«Туохтуур»

1 Вариант

1. Бэриллибит тыллартан туохтууру булан уһул.
Кэрэ, оттуур, күөнэх, кыстык, сырдык, силис, хантайар, отоннуур
2. Туохтуур ханнык ыйытыыга хоруйдууруй?
Ким? Туох? Тугу гынар? Хайдах?
3. Бэриллибит этиилэри уһул. Туохтууру бул уонна бириэмэтин быһаар.
Бүгүн Уйбаан куоракка айаннаата. Саас мин хайыһардыабым. Эбээм элбэх сир аһын хомуйбута.
4. Туохтуурдар паараларын бул: ыллаа - , үлэлээ -
5. Этиини уһул уонна тутуах чилиэннэринэн ырыт. Туһааны кэпсиирэни бул.
Үлэһиттэр дьиэлэригэр тарҕастылар.
6. Этиини уһул уонна сана чааһынан ырыт.
Оҕолор күөгүнэн бөдөн собону хаптарбыттар.
7. Бэриллибит туохтууру сана чааһынан ырыт. Күлсэллэр –
8. **Бар** диэн туохтууру сирэй солбуйар ааттары кытта ситимнээ.
Эн... Кинилэр...
- 9* Көмө туохтуурдаах этиитэ онорон суруй.
- 10* Бэлиэтэммит сомоҕо домоҕу туохтуурунан солбуй.
Уол аҕатын көрөн **тылыттан матта.**

2.Вариант

- 1.Бэриллибит тыллартан туохтууру булан уһул.
Дорҕоон, хара, тэтин, устар, сыарҕа, хойутуур, кэтэх, кыырайда.
- 2.Туохтуур ханнык ыйытыгыга хоруйдууруй?
Ким? Туох? Тугу гынар? Хайдах?
- 3.Бэриллибит этиилэри уһул. Туохтууру бул уонна бириэмэтин быһаар.
Ардах кэнниттэн кустук тахсыа. Биһиги ойууру туораатыбыт. Моҕотой элбэх эриэхэни хаһааммыта.
- 4.Туохтуурдар паараларын бул: кэл - , сүүр-
- 5.Этиини уһул уонна тутуах чилиэннэринэн ырыт. Туһааны кэпсиирэни бул.
Сүөһүлэр сайын алааска мэччийэллэр.
- 6.Этиини уһул уонна сана чааһынан ырыт.
Эниги сырдык ыраас оскуолаҕа үөрэнэҕит.
- 7.Бэриллибит туохтууру сана чааһынан ырыт. Сыһылар –
8. **Тур** диэн туохтууру сирэй солбуйар ааттары кытта ситимнээ.
Мин... Эниги...
- 9* Көмө туохтуурдаах этиитэ онорон суруй.
- 10* Бэлиэтэммит сомоҕо домоҕу туохтуурунан солбуй.
Уол аҕатын көрөн **тылыгтан матта**.

«Туһаан уонна кэпсиирэ»

- 1.Этиигэ туһааны, кэпсиирэни булан аннынан тарт. Сана чаастарынан ырыт.
Балыксыттар улахан күөлтөн элбэх балыгы мунналаабыттар.
- 2.Этиигэ көппүт туһааннары суруй.
Хотон таһыгар _____ тэпсэнни тулар.
_____ киэнник тэлэллэ түстэ.
- 3.Этиигэ көппүт кэпсиирэлэри туруор.
Биһиги сарсын үлэһиттэргэ концерт _____ .
Эһээм булуустан тон эти _____ .
- 4.Схемаҕа сөп түбэхэр этиитэ толкуйдаа.
Д.а. А.т. А.т. Т. _____
С.а. Д.а. А.т. К.т. Т. _____
- 5.Бэриллибит тиэкиһи уһул. Сурук бэлиэлэрин туруор.
Халлаанна биир да былыт суох арай барча курдук сулустар ыһыллыбыттар аллара сир үрдэ хаарынан тибиллибит от – мас хомурахха тибиллибит ойуур мастара туһаан манан буолбуттар.
- 6.Этии биир уустаах чилиэннэрин бул. Сурук бэлиэлэрин туруор.
 - 1)Биһиги тыабытыгар тиит бэс харыйа тэтин болбукта үүнэллэр.
 - 2)Биһиги бэрт элбэҕи көрдүбүт иһиттибит уонна биллибит.
 - 3)Эриэн хара саадыҕай ынахтар сыһыны толорон кэбистилэр.
 - 4)Оҕолор тэтэрээти кинигэни ыраастык туталлар харыстыылар кичэлээхтик уура сылдыбаллар.